

**QASHQADARYO VILOYATIDA AXBOROT-KUTUBXONA XIZMATLARINING
TEKNOLOGIK VA INSTITUTSIONAL
ZAMONAVIYLIGI TAHLILI**

Muxitdinov Xudoyor Suyunovich,
Qarshi muxandislik iqtisodiyot instituti

Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li,
Xalqaro innovatsion universitet Aniq fanlar, yer kadastrasi va
kommunal xo'jaligi kafedrasini o'qituvchisi

**ANALYSIS OF THE TECHNOLOGICAL AND
INSTITUTIONAL MODERNIZATION OF
INFORMATION AND LIBRARY SERVICES IN
THE KASHKADARYA REGION**

Muxitdinov Khudoyor Suyunovich,
Karshi Engineering and Economics Institute

Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li,

c

**АНАЛИЗ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ
МОДЕРНИЗАЦИИ ИНФОРМАЦИОННО-
БИБЛИОТЕЧНЫХ УСЛУГ В
КАШКАДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ**

Мухитдинов Худоев Суёнович,
Каршинский инженерно-экономический институт

Эрнакулов Суннатилло Нурали угли,
Преподаватель кафедры точных наук, земельного кадастра и
коммунального хозяйства, Международный инновационный
университет

E-mail: xsmuxitdinov@gmail.com

Orcid: 0009-0009-3256-2829

E-mail: ernaqulov95@gmail.com

Orcid: 0009-0002-0986-8925

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida axborot-kutubxona xizmatlarining texnologik va institutsional zamonaviylashuv jarayonlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda axborot-kutubxona muassasalarining raqamlashtirish darajasi, elektron resurslardan foydalanish imkoniyatlari, avtomatlashtirilgan kutubxona tizimlarining joriy etilishi hamda xizmat ko'rsatish sifatiga ta'sir etuvchi omillar o'rganildi. Shuningdek, axborot-kutubxona markazlarining boshqaruv modeli, normativ-huquqiy asoslari va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash darajasi baholandi. Tahlillar natijasida kutubxona xizmatlarini raqamlashtirish, elektron kataloglar bazasini kengaytirish va foydalanuvchilarga masofaviy xizmat ko'rsatish tizimlarini rivojlantirish zarurligi aniqlandi.*

Kalit soʻzlar: axborot-kutubxona markazi, raqamlashtirish, elektron kutubxona, axborot texnologiyalari, institutsional rivojlanish, kutubxona menejmenti, Qashqadaryo viloyati, elektron katalog.

Abstract. This article analyzes the processes of technological and institutional modernization of information and library services in the Kashkadarya region. The study examines the level of digitalization of information and library institutions, opportunities for the use of electronic resources, the implementation of automated library systems, and the factors affecting service quality. In addition, the management model of information and library centers, their regulatory and legal framework, and the level of application of modern information and communication technologies were evaluated. The findings reveal the need to further digitalize library services, expand electronic catalog databases, and develop remote user service systems.

Keywords: information and library center, digitalization, electronic library, information technologies, institutional development, library management, Kashkadarya region, electronic catalog.

Аннотация. В данной статье анализируются процессы технологической и институциональной модернизации информационно-библиотечных услуг в Кашкадарьинской области. В ходе исследования были изучены уровень цифровизации информационно-библиотечных учреждений, возможности использования электронных ресурсов, внедрение автоматизированных библиотечных систем, а также факторы, влияющие на качество предоставляемых услуг. Кроме того, была проведена оценка модели управления информационно-библиотечными центрами, их нормативно-правовой базы и уровня применения современных информационно-коммуникационных технологий. Результаты анализа показали необходимость дальнейшей цифровизации библиотечных услуг, расширения базы электронных каталогов и развития систем дистанционного обслуживания пользователей.

Ключевые слова: информационно-библиотечный центр, цифровизация, электронная библиотека, информационные технологии, институциональное развитие, библиотечный менеджмент, Кашкадарьинская область, электронный каталог.

KIRISH

XXI asrda axborot jamiyatining shakllanishi kutubxona faoliyatini tubdan oʻzgartirib, uni anʼanaviy kitob saqlash va tarqatish markazidan zamonaviy axborot-resurslar markaziga aylantirmoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida axborot-kutubxona muassasalari foydalanuvchilarga elektron maʼlumotlar bazalari, masofaviy xizmatlar, elektron kataloglar va virtual axborot xizmatlarini taqdim etishga oʻtmoqda.

Oʻzbekistonda ham axborot-kutubxona tizimini modernizatsiya qilish boʻyicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, axborot-kutubxona markazlarini zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash, elektron resurslar bazasini yaratish va

aholining axborotga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan chora-tadbirlar muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Qashqadaryo viloyati mamlakatning yirik hududlaridan biri bo'lib, unda faoliyat yuritayotgan axborot-kutubxona markazlari aholining ilmiy, madaniy va ma'rifiy ehtiyojlarini qondirishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli hududdagi kutubxona xizmatlarining texnologik va institutsional zamonaviyligini baholash dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi Qashqadaryo viloyatida axborot-kutubxona xizmatlarining texnologik va institutsional rivojlanish darajasini tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, statistik kuzatish va hujjatlarni o'rganish metodlaridan foydalanildi. Qashqadaryo viloyatidagi axborot-kutubxona markazlari faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, rasmiy hisobotlar va ilmiy adabiyotlar o'rganildi.

Tahlil quyidagi mezonlar asosida amalga oshirildi: texnologik infratuzilma holati; elektron resurslar bazasi; internet va tarmoq xizmatlari; avtomatlashtirilgan kutubxona tizimlari; institutsional boshqaruv samaradorligi; foydalanuvchilarga ko'rsatilayotgan zamonaviy xizmatlar.

NATIJALAR

Axborot-kutubxona xizmatlarining texnologik holati

Qashqadaryo viloyatidagi axborot-kutubxona markazlarida so'nggi yillarda kompyuterlashtirish va internet infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha sezilarli ishlar amalga oshirildi. Ko'plab kutubxonalarda elektron kataloglar shakllantirilgan bo'lib, foydalanuvchilar bibliografik ma'lumotlarni elektron tarzda qidirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Texnologik modernizatsiyaning asosiy yo'nalishlari quyidagilar hisoblanadi: fondlarni raqamlashtirish; elektron katalog yaratish; Wi-Fi zonalar tashkil etish; elektron ma'lumotlar bazalaridan foydalanish; masofaviy xizmatlarni yo'lga qo'yish.

Biroq ayrim tuman va qishloq kutubxonalarida texnik vositalarning yetishmasligi, internet tezligining pastligi va zamonaviy dasturiy ta'minotning cheklanganligi kuzatilmoqda.

Elektron resurslardan foydalanish darajasi

Elektron resurslardan foydalanish kutubxona faoliyatining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasida elektron kutubxona xizmatlariga talab ortib bormoqda. Ayniqsa: elektron darsliklar;

ilmiy maqolalar bazalari; raqamlashtirilgan adabiyotlar; multimedia resurslari eng ko‘p foydalanilayotgan axborot manbalari hisoblanadi.

Shunga qaramay, mahalliy elektron kontent hajmi hali ham yetarli darajada emas. Ayniqsa Qashqadaryo tarixi, madaniyati va folkloriga oid raqamli resurslar sonini ko‘paytirish zarur.

Institutsional rivojlanish holati

Axborot-kutubxona tizimining samaradorligi faqat texnologik imkoniyatlarga emas, balki boshqaruv va institutsional mexanizmlarga ham bog‘liq.

Qashqadaryo viloyatida axborot-kutubxona markazlari faoliyati quyidagi yo‘nalishlarda rivojlanmoqda: boshqaruv tizimini optimallashtirish; kadrlar malakasini oshirish; xalqaro hamkorlikni kengaytirish; innovatsion xizmatlarni joriy etish; foydalanuvchi markazli xizmatlar yaratish.

Ammo axborot texnologiyalari bo‘yicha mutaxassislar yetishmasligi va xodimlarning raqamli kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish zarurati mavjud.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari Qashqadaryo viloyatida axborot-kutubxona xizmatlari modernizatsiyasi ijobiy dinamikaga ega ekanligini ko‘rsatdi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida foydalanuvchilarning axborotga kirish imkoniyatlari kengaymoqda.

Jahon tajribasida zamonaviy kutubxonalar “uchinchi makon” (third place) konsepsiyasi asosida rivojlanmoqda. Bunday modelda kutubxona nafaqat kitob o‘qish joyi, balki: innovatsion markaz; media laboratoriya; coworking maydoni; ilmiy hamkorlik platformasi vazifalarini ham bajaradi.

Qashqadaryo viloyatida ham axborot-kutubxona markazlarini aynan shu yo‘nalishda rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Kelgusida quyidagi vazifalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Elektron kutubxona platformalarini kengaytirish.
2. Sun‘iy intellekt asosidagi qidiruv tizimlarini joriy etish.
3. Mobil ilovalar yaratish.
4. Hududiy raqamli meros bazalarini shakllantirish.
5. Xodimlarning raqamli kompetensiyalarini oshirish.
6. Akademik ma‘lumotlar bazalariga ulanish imkoniyatlarini kengaytirish.

XULOSA

Qashqadaryo viloyatida axborot-kutubxona xizmatlarining texnologik va institutsional rivojlanishi zamonaviy axborot jamiyati talablariga mos ravishda shakllanib bormoqda. Elektron kataloglar, raqamlashtirish jarayonlari va internet xizmatlarining joriy etilishi kutubxona faoliyatining samaradorligini oshirmoqda.

Biroq hududdagi barcha kutubxonalarni yagona raqamli platformaga integratsiya qilish, elektron resurslar hajmini kengaytirish va masofaviy xizmatlarni takomillashtirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Axborot-kutubxona tizimini texnologik va institutsional jihatdan modernizatsiya qilish hududning ilmiy-ma'rifiy salohiyatini oshirishga hamda aholining axborotga bo'lgan ehtiyojlarini yanada samarali qondirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining axborot-kutubxona faoliyatini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining axborot-kutubxona tizimini takomillashtirishga oid me'yoriy hujjatlari.
3. Mamatov A. Zamonaviy kutubxonashunoslik va axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2022.
4. IFLA Guidelines for Libraries in the Digital Age. – Hague, 2023.
5. UNESCO. Public Library Manifesto. – Paris, 2022.